

„Edinost“

izhaja dvakrat na dan, razen nedelj in praznikov. Zjutranje izdanje izhaja ob 11. uri, večerno pa ob 7. uri. O ponedeljkih izhaja prvo izdanje ob 1 uri pop.

Naročnina znaša:

Obe izdanji na leto . . . . . gl. 21.—
Za samo večerno izdanje . . . . . „ 12.—
Za pol leta, četrt leta in na mesec razmerno.

Naročnino je plačevati naprej. Na naročbe brez priložene naročnine se uprava ne ozira.

Na drobno se prodajajo v Trstu zjutranje številke po 3 nvč. večerne številke po 4 nvč.; ponedeljske popoldanske številke po 2 nvč. Izven Trsta po 1 nvč. več.

EDINOST

(Večerno izdanje)

GLASILO POLITIČNEGA DRUŠTVA „EDINOST“ ZA PRIMORSKO.

Telefon št. 870.

4 nvč.

V edinosti je moč!

Oglaš

se računajo po vrstah v petitu. Za večkratno naročilo s primernim popustom. Poslana, osmrtnice in javne zahvale, domači oglasi itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu. Nefrankovani dopisi se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino, reklamacije in oglase sprejema upravnništvo. Naročnino in oglase je plačevati loco Trst.

Uredništvo in tiskarna se nahajata v ulici Carintia št. 12. Upravnništvo, odpravnništvo in sprejemanje inseratov v ulici Molin piccolo št. 3, II. nadst.

Izdajatelj in odgovorni urednik Fran Godnik.

Lastnik konsorcij lista „Edinosti“.

Natisnila tiskarna konsorcija lista „Edinost“ v Trstu.

Novejše vesti.

Rzeszow 31. m. m. Na tukajšnjem okrožnem sodišču je bila danes razprava proti 81 osebam, zatoženim radi zadnjih izgrediv. 53 njih je bilo obsojenih na kazni od 1 leta do 7 dni. 28 njih je bilo rešenih krivde.

Dunaj 31. m. m. Iz verodostojnega vira poročajo, da se ne misli na nikako premembo ustave, in če bodisi, da se državni zbor tudi sedaj pokaže nesposobnega za delo.

Dunaj 31. m. m. Na dvorne slavnosti povodom petdesetletnega jubileja vladanja Njegovega Velikanstva cesarja Frana Josipa, ki se bodo vršile od 29. novembra do 2. decembra, pridejo na Dunaj, kolikor je znano dosedaj, razun ruskega velikega kneza Vladimirja še prestolonaslednik italijanski kakor zastopnik kralja Humberta, kralj in kraljica Saksonska, kralj Rumunski in kralj Srbski. Cesar Viljem se ne bode mogel udeležiti slavnosti v svoji osebi, ker do takrat ne bode še izvršeno njegovo potovanje v Palestino. Isti in nemška cesarica pa prideta dne 14. decembra na Dunaj, da cesarju Franu Josipu osebno izročeta svoje čestitke.

Amsterdam 31. m. m. Uradni list objavlja od vseh ministrov kontrastirano proklamacijo kraljice Viljeldmine, s katero se ista zahvaljuje ljudstvu za ljubezen in udanost, skazovano jej od prve mladosti, ter kraljici-regentini za dobljeni izgled. Kraljica izjavlja, da ohrani spoštovanje pred imenom in zastavo Nizozemcev, ter prosi slednjič pomoči božje.

Sredce 31. m. m. Ministerski predsednik Stojlov je dospel semkaj in je prevzel posle.

Carigrad 31. m. m. Ladija »Jaroslav« dobrovoljnega brodovja ruskega je s tisoč vojakov na krovu preplula Bospor in plove v Vladivostok.

PODLISTEK.

27

Čuvaj se senjske roke!

Zgodovinska povest.

Spisal A. Senoa. Poslovenil P. S. Cvetkov.

V sobi prvega nadstropja je ležal, oblečen, na postelji Josip Rabata. Nekoliko je bil bled, mračen, a oči so mu bile nenavadno motne. Ko je opazil škofa, pridvignil se je nekoliko in mu podal roko.

»Ah, reverendissimo! Dobro došli! Brzo ste se vrnili!«

»Da ste mi zdrav, illustrissimo«, je pozdravil škof.

»Zdrav, zdrav! Vraga sem zdrav! Vidite, zopet me trese mrzlina, ki me je zgrabila v Gorici.«

»Vi ne boste mogli torej v Senj?«

»Hočem, moram! Ali povejte mi, ste-li našli Paskvaliga?«

»Da, čujte, poročnik Capogrosso!«

»Na Vašo zapoved, illustrissimo!« se je zvravnal častnik.

»Je-li prispel kapitan Lokatello s svojo četo?«

»Ni še, ali nadejamo se ga vsaki čas.«

»Pišite ordonancije vsem vodjem čet. Naj bodo vse čete pripravljene na odhod. Prvi naj

Pariz 31. m. m. »Agence Havas« poroča kako je podpolkovnik Henry priznal, kako je falzifikoval oni spis o aferi Dreyfus, na katerega se je dne 7. julija skliceval vojni minister v zbornici. Henryja so zaprli takoj. Toda zagotavlja se, da prepričanje vojnega ministra o krivdi židovskega kapitana Dreifusa ni niti najmanje omajano po razkritju te falzifikacije. Pač pa hoče isti kaznovati vse krivee, naj so katere si bode stopinje ali dostojanstva. Sodijo, da priznanju Henryja ne bode sledila nova preiskava.

Pariz 31. m. m. Predsednik Faure je podpisal odpušnje Esterhazyja iz vojne. Ministerski svet se je sešel danes dvakrat. »Liberté« trdi, da je večina kabineta za revizijo procesa Dreyfuss.

Pariz 31. m. m. Podpolkovnik Henry se je usmrtil. General Boisdoffre je odstopil.

Petrograd 31. m. m. »Novosti« in »Sviet« zagotavljata, da francosko-ruska zveza ostane nedotaknjena, naj bode že uspeh predloga carjevega tak ali tak. Ako pride do konference, bodo povabljeni tudi male države evropske.

Rim 31. m. m. »Italie« javlja, da vlasti, združene v trozvezi, odgovore grofu Muravjevu skoro enakimi notami, v katerih zagotove, da trozveza ni hotela nikoli družega, nego mir. Prav zato sprejemljejo tri vlasti inicijativo carjevo in so pripravljene podpirati istega z vsemi sredstvi, ki so jim na razpolago.

Carigrad 31. m. m. Listi pozdravljajo izrazi simpatije inicijativo carjevo za mir. V sultanovih in vladnih krogih je predlog carjev presenetil; deloma pa je vzbudil sum, da predlog sledi za kakim drugim ciljem.

Petrograd 31. m. m. Najveljavnejši ruski listi beležijo zadovoljstvom menenja največjih listov Evrope o izjavi carjevi. Vendar pa vlada tu me-

nenje, da ne pride do konference, ako jej ne pride vse velevladi, sosebno malo se zaupa Angliji, na katero je predlog carjev napravil jako slab utis. Poslanik angleški je imel o stvari dolg razgovor grofom Muravjevom. Na drugi strani pa je — kakor se zagotavlja — vedenje trozveze napravilo na carja najbolji utis.

New-York 31. m. m. »New-York Herald« javlja iz Santiago de Cuba, da je kubanska vlada poveljnika kubanskega vojaštva (ustašev) Garcia odstavila za kazen, ker je generalu Shafterju doposlal protestno pismo in ker isti ni priljubljena oseba Amerikanom. Njegovim naslednikom je imenovan Rodriquez. (Gospod Garcia že uživa — ameriansko plačilo).

Ali smo na pravi poti!?)

Ljubezen do stvari, ljubezen do narodnosti naše, ljubezen do siromašne siicer, ali vendar predrage mi okolice tržaške, me je prisilila, da sem Vam napisal tu nekoliko svojih misli. K temu me je še posebno vspodbudilo dejstvo, da je tudi spoštovana »Edinost« že pred par leti prijavila članek, ki je bil vzbudil precej pozornosti in v katerem je bilo povedano nekaj mislij, popolnoma sorodnih — mojim.

Oni članek v našem glasilu je bil naslovljen do italijanske stranke. Apostrofiral je italijansko gospodo, da je njih politika proti nam Slovencem — vzlie vsem obilim ugodnostim, ki jih uživajo — **še sedaj** — vendar le nezmislina in nevarna za njih same. O tem da bi se oni prepričali takoj, ako

*) Ta dopis smo prejeli od odličnega rodoljuba iz okolice in ga priobčujemo za sedaj brez vsake opazke. Uredništvo.

nekoliko beneških ladij olja, pri Hvaru so ugrabili cel brod sardelj, a proveditor (upravitelj) Carnaro mi piše, da je v istrske vasi provalila četa malo-pridnežev Juriševih pod cesarsko zastavo. Je-li to strogost, katero vam je obečal Rabata, so-li to za-sluge, za katere išče nagrade?«

»Ali, reverendissimo, niste-li rekli generalu, da uničim to vražjo golazen z jednim mahom. Pa sem-li jaz kriv, da je oglušel nesrečnik Barbo mojim strogim zapovedim?«

»Dokazal sem mu seveda vse, govoril sem cele štiri ure, pa Vaše gospodstvo me pozna, kakšen prijatelj sem Vam, ali verujte mi, Benečan je trdoglavec.«

»Sveti Josip, kaj nam počnem? Mrzlina me muči, mučijo me upniki. Vse sem potrošil. V kratkem potrebujem 5000 cekinov, ako ne, mi bode slaba pela!«

»Zato hitite, general, izvršiti generalove pogoje, potem dobodete, kar zahtevate, da, celó še več.«

»Po tem še le. — Škof! Škof! Kaj naj bode iz tega? Meni in moji ženi zaplenijo vse kar imava, a cesarsko plačo čakati — — —?«

»Hitite, prijatelj, ker Senjani so nekaj zavohali. Vojvode in vlastela se puntajo, najbolj Posedarič —«

»A Barbo?«

(Pride še.)

bi se le za hip mogli iznebiti strasti, plemenskega sovražstva in grdega šovinizma ter postaviti se na tako višje stališče, s katerega doli bi mogli mirno in objektivno motriti sedanjo orjaško borbo med slovanskim in germanskim življenjem najprej v tej državi in potem tudi v svetovnem okviru. Ako bi storili tako, bili bi avstrijski, ali prav za prav primorski Italijani kmalu na čistem, kako nevarno igro igrajo se svojo, Slovanom strupeno sovražno politiko, nevarno namreč ozirom na njih lastno bodočnost v tej državi! Tendencija onemu članku pa se je vrhovatila v stavku, da bi bilo za tržaške Italijane veliko koristnejše, ako bi imeli po okolici iskrenih, jedro prebivalstva sestavljajočih, značajnih, poštenih, med ljudstvom upljivih, če tudi slovenski govorečih in mislečih prijateljev, nego pa da si izbirajo za orodje — nota bene: za borbo proti ravnokar označenim pošteniaku — osebe po okolici, ki blebetajo le in onečesajo lepi italijanski jezik, a niso drugega, nego slovenski izdajice in kakor vsi izdajice: podle duše, brez značaja in brez vsacega idealnega naziranja!

Tako je klicala »Edinost« že pred par leti našim Italijanom: na krivi poti ste!

Gola, naga resnica! A tako premišljujočemu o zgrešeni politiki Italijanov proti nam, jela se mi je razgrinjati pred očmi žalostna slika o škodi, ki jo trpimo tudi mi Slovenci vsled napetega razmerja med nami in Italijani. Koliko jeze, koliko žrtev, koliko zamude, koliko denarja in koliko zanemarjenja naših gospodarskih koristi nas stanejo ti boji!!

Mi se koljemo med seboj, mej tem pa — čisto na tihem ali železno doslednostjo — prehaja vsa večja trgovina v nemške roke in Nemec za Nemcem prihaja na važna mesta v uradniški hierarhiji. Italijani se vesele na mehurčku iz pen svoje vsemožnosti na magistratu, a ne vidijo in ne opazajo, kako jim gine trgovina iz rok in kako hitrimi koraki se bliža trenotek, ko ne bode na odličnih državnih mestih v Trstu ne le nobenega Slovence več, ampak tudi ne nobenega Italijana!

Ali ne slutijo Italijani, kaj da pomenja to in kam da mora dovesti v svojih skrajnih posledicah?!

In razmišljeval sem dalje o našem položaju. Premotril sem dobo namestnikovanja Pretisovega, potem Rinaldinijevega in slednjič — Goëssovega, a došel sem do uverjenja — da nam je zistim vedno neprijaznejši, da senimamo nadejati preobrata na bolje, da od vlade nimamo pričakovati ničesar — ali prav ničesar! Dejstva nam kažejo, da vladni krogi ne jemljejo in da tudi ne mislijo jemati v poštev — da niti ne govorimo o naših narodnih in političkih pravicah — niti naše važnosti za državo, niti naše zvestobe, niti naše lojalnosti, niti opasnosti zemljepisnega položaja te pokrajine. Zdi se, da je tako zapisano v nedolžnem konceptu primorske »politike«, da Slovence zgini s tega ozemlja!

Torej, kar se dostaje vlade, smo na jasnem: La sciata ogni speranza!

In stranke? Kako so z nami one stranke, o katerih bi morali soditi — ako bi tržaške razmere le količkaj dišale po logiki — da morajo biti z nami?! Tu mi silita žolč v pero in kletev na jezik. Stranka takozvanih konservativcev — strastni poitalijančevalci; stranka laških klerikaleev — laški fanatiki; ljudje, ki se zbirajo v društvu »Austria« — so slepo orodje zistema in smatrajo preziranje Slovencev za svojo najlepšo državljansko čednost; stranka krščanskih socialstov — obrekovalci narodnih teženj tržaških Slovencev!

Pri kraju sem! Sedaj pa čujte mojo izpoved in dovolite, da vam jo povem kar naravnost: tudi mi Slovenci smo bili na krivem potu se svojo dosedanje politiko. Faeta loquuntur — sadovi te naše politike govore glasno in so najžalostnejši. Mi sejemo o vsaki priliki, žanjejo pa drugi; ob klicih naših ljudi, ob manifestacijah, ki jih prirejajo večinoma naši ljudje, ob patrijotičnih pojavih našega življa se okorišajo drugi — oni drugi, ki nas v zahvalo italijančijo, mržijo in obrekujejo. Prav je rekla »Edinost« nedavno temu, da smo bili dosedaj le gnoj, ki je plodil njive, na kateri rasto naši nasprotniki.

In glejte, ko sem premišljeval o nezmislivosti italijanske in naše politike, ko mi je stopalo prav živo pred oči, kako kriva je pot, po kateri hodimo mi in Italijani, ni mi hotela iz glave misel: ali ne bi bil možen kakov modus vivendi med

nami in Italijani — seveda ob spoštovanju naše in njih narodnosti?! Ali ne bi bilo pametnejše, da bi ukupno uživali, nego da ukupno — zgrubljamo?! Po mojem menenju, gospod urednik, je vprašanje to, ki je vredno, da bi razmišljali o njem pametni in resni možje na naši in na italijanski strani!

To je gotovo, da smo bili do sedaj na krivi poti. Ta premisa stoji. Zakaj ne bi izveli naravnega zaključka iz te premise?! Okoličan.

Po velikošolskem shodu.

(Piše Ign. Šega, absolvirani tehnik in bivši podpredsednik pripravljavnega odbora.)

(Dalje.)

Dijaštvo ne tvori kakor tako posebnega stanu, ker leta študij na visokih šolah so le pripravljavna doba za bodoči stan. Stanovska organizacija med dijaštvom je zbok tega nemogoča in tudi brez smisla. Dijaška naša društva v tujini so le središča, zbirališča slovenskega dijaštva, kjer se isto vežba, navdušuje in pripravlja pazljivim proučevanjem domačih razmer za poznejše delo v domovini. Ponesrečeno in škodljivo za narod sam pa je, če njega dijaštvo nastopa ali hoče nastopati na političnem polju. Ako celó naši stari in izkušeni politiki greše na opolzem političnem potu, kaj naj se-li potem pričakuje od dijakov? Ako je vaša skrb in ljubezen do mladine, kakor novega narodovega naraščaja, res čista in odkritosrčna — potem ne izkoriščajte mladine v svoje politične namene!

Zadnji dogodki nam pa, žal, sem in tje dokazujejo v obilici, da ta skrb in ljubezen gineva v škodo in propast ne samo morale med dijaštvom, temveč tudi v veliko pohujšanje naroda samega. Ker dijaštvo kakor tako ne tvori posebnega stanu, zato je kovanje kaknega dijaškega občega političnega programa nemogoče in brezsmiselno! Dijaška organizacija v počitnicah naj je le živahen agitatoričen faktor za najvažnejša in najbolj pereča naša obče narodna vprašanja. Povejte mi, nas-li loči krščanstvo, če ljudstvu pojasnujemo pomen in važnost slovenskega vsenčilišča, ako mu razkrivamo, da na graškem višem sodišču prezirajo njegov jezik in njegove pravice, ter ga pozivljamo, naj zahteva vsled tega višje sodišče v Ljubljani?! Povejte mi, je-li to nekrščansko, če dijak po svojih zmognostih razjasnuje kmetu o važnosti umetnega gnojenja in uporabe kmetijskih strojev; če se mu zabijuje, da je naš slovenski jezik toliko vreden in da ima iste pravice kakor vsak drugi v Avstriji; če se mu pravi, kolike koristi so kmetijske zadrug; če se mu namiguje, kje naj kupuje, in razlaga, kolikega pomena je šolska izobrazba itd. itd.?! Povejte mi, li res trpi krščanstvo, če po svojih močeh kažemo našemu ljudstvu, kako si more prislužiti par krajcarjev in kako lahko svoje novce sebi in občeemu blagostanju obrača v boljši prid?! Ne trpinčimo pa kmeta in delavca z filozofičnimi razmotrivanji! S tem se ga le bega in meša. Bi-li trpela krščanska ideja, če bi iz srede naše organizacije dali impuls za organizacijo naših profesorjev in drugih akademično izobraženih mož, ki so pripravljeni žrtvovati nekoliko svojih duševnih zmognosti in svojega svobodnega časa za izobrazbo mestnega prebivalstva s pomočjo takozvanih ljudskih akademij?! Prepričan sem, da bi se s takim rodoljubnim delom povzdignila ljudska izobrazba, zavednost in s tem tudi krščanska morala. Gotovo pa bi ne škodilo našim »nasprotujočim si načelom«, če bi na skupnih shodih v kolegijalni zabavi razmotrivali vsaki s svojega stališča bodisi filozofične teorije, bodisi tehnična, literarna ali kakršna koli znanstvena vprašanja. Bi-li vsled tega trpel naš ugled, bi-li to ne koristilo našemu duševnemu razmotrivanju, bi-li to ne vnelo dijaštva za resno znanstveno delo! Opustiti treba le medsebojno osebno mržnjo in nezaupnost, izvirajočo le iz tega, da so zaveli nekateri dijak dijaštvo na strankarsko politično pota.

Dijaštvo more imeti samo jeden program in ta je: študiraj! študiraj! in zopet študiraj!!

Drže se tega programa, priredil je pripravljavni odbor pravi dijaški shod — torej brez tistih brezštevilnih resolucij, ki navadno le

na papirju — plesnijo! Pomislimo samo naslednje! Slovenci smo imeli že mnogo važnih političnih shodov, shodov zaupnih mož te ali one stranke, in povsod so se sklepale nove ali pa deloma nove resolucije.

Ako se v naših političnih strankah z razmerami, s časom menjajo tudi nazori, akopram stoje iste osebe na čelu, kako je torej možno ustvariti fiksna načela za dijaštvo, ko se povprečno v šestih letih osebe med dijaštvom premenjajo popolnoma?!

Mi smo se držali zgoraj navedenega programa in priredili dijaški shod. Ako se je le-ta deloma ponesrečil, krivo je dejstvo, da niso bili vsi dijaki prošinjani tega duha, in da niso nekateri ljubljanski žurnalisti pojмили, da tu ne gre za reklamo te ali one politične stranke, da tu ne gre za njih prepričevalne predhe, temveč za dobro stvar, ki naj bi donasala nekoč koristi naši domovini.

(Zvršetek pride.)

DOPISI.

Iz Tolmina, 28. avgusta 1898. (Izv. dop.)

Drago je človeku zdravje. Kako mu je pri sreči, razvidno je že iz tega, da o vsakemu voščilu želimo voščeneu ljubo zdravje. Kako hrepeni bolnik po izgubljenem zdravju, kako skrbi soprogo, da bi mu ozdravili bolna soproga, bolni otroci. Kako je tužno in žalostno, kako vse pobito in klaverno v družini, ako leži bolan soprogo — oče! Kaj se vse ne stori, da bi bolniku pomagali do ljubelega zdravja?! Koliko dobrega, plemenitega naredi lahko v tem oziru spreten, sočuten in človekoljuben zdravnik?! Veliko moralno plačilo za zdravnika je že, ako je povrnil družini zdravega člana v splošno veselje in radost, v gmotni obstanek in napredek, kar bi v nasprotnem slučaju bilo večkrat vse uničeno — vse onesrečeno.

Nečloveško se nam pa vidi, da bi zdravnik ne hotel iti bolniku pomagat ali pa, da bi njegovo bolezen izkoriščal v svoje namene. In vendar je mnogokrat tako. V Tolminu pa imamo velik križ z okrajnimi zdravniki kakor uradniki. Oni povdarjajo, da niso dolžni kakor taki hoditi k bolnikom, jih tudi ni mnogokrat doma, ker so zunaj na komisijah, na cepljenju koz itd. Mnogokrat delajo ljudje dolgo pot v Tolmin zastoj, a bolnik jim doma — umira! Sedanji naš okrajni zdravnik ima še drugo lepo lastnost. On računa vsak obisk leoo tudi največjemu revežu 1 gld. reci eden gold. Kako računa zunaj Tolmina, služi naj v dokaz to-le: V Poljubinj, četrt ure od Tolmina, 16 gld., k sv. Luciji 22 gld. itd. In ta denar tirja strogo pismono poštnim potom.

Ni čuda torej, ako vsled takih neznosnih zdravniških razmer tolminska in sosednji občini sv. Lucija in Volče delajo združeno na to, da si omislijo svojega lastnega zdravnika. V Tolminu se je to vprašanje razpravljalo v starešinstveni seji dne 24. avgusta t. l. A ker odborniki zunanjih kat. občin niso bili za zdravnika, je padel predlog. Dne 28. avgusta je bila v drugo razpisana starešinstvena seja samo zaradi zdravnika. A nekateri že navzoči odborniki so se odstranili zato, da ni bila seja sklepna. Gospod župan Oskar Gabršček je sklical starešinstveno sejo zaradi zdravnika dne 4. septembra t. l. — v tretjič!!

Čudno se bode zdelo marsikom, da niso vsi zunanji odborniki za potrebnega občinskega zdravnika, za mal neznamen prispevek. No, oni, ki pozna naše čudne razmere, slučajne osebnosti in prijateljstva, ta se gotovo ne čudi. Je že tako, da je izvestnim visokim gospodom ljubše prijateljstvo sedanjega zdravnika, nego pa blaginja ljudstva. To vam pojasnuje, zakaj je toliko starešin proti potrebnemu obč. zdravniku. Se-ve, ljubljence bi izgubil lepe dohodke od ubožnega ljudstva. Naš občinski zdravnik bi bil vedno pri rokah in vedno na razpolago; tudi zdravil bi bolj v ceno, kar bi bilo v korist bolnikom in ljudstvu sploh. In glejte, kako se skrbi od znane strani za ljudstvo! O tem se v Tolminu mnogo govori, sliši, vidi in čuti. No vzle vsemu upamo vendar, da v nedeljo zмага potrebna in pravična stvar!

Politični pregled.

Nemški glas o postopanju Italijanov v Istri. Omenili smo že spomenico, ki jo je poslalo italijansko politično društvo istrsko v zatožbo proti,

škofu Šterku, Pridržaj, si da porečemo — kakor smo obljubili — svojo o tej drznosti italijanski, prinašamo tu sodbo, ki je došla o stvari iz poštenih nemških krogov: Čuditi se moramo večasi našim Italijanašem v Primorju, kako so smeli v vsem svojem nastopanju. O tem so pa zelo zviti. Držeči se načela, da je napad najlepša obramba, počeli so tožariti, da preprečijo, da se ne bi morda njih postavilo na zatožno klop, kar bi pač bilo najbolj umestno. Akoravno gospodarijo v Primorju skoraj sami, vendar se hlinijo kakor da se njim godi krivica in da so oni zatirani. Spomenica, katero je ravnokar poslal ministerskemu predsedniku poslanec Bartoli kakor predsednik italijanskega istrskega političnega društva, je eden najdrznejših napadov napram slovanskemu življu v Istri. V tej spomenici se razmere opisujejo tako kakor da se Italijani zatirajo in preganjajo in da je slovanska duhovščina isti revelucionarni element, kateri jih preganja. O tem pa so Italijani — dasi v manjšini — sami gospodarji v Primorju. Spomenica dolži slovansko duhovščino, da krši državne zakone in se ne ozira na cerkvene predpise ter se niti škofom več ne pokorova. V jedri sapi pa dolži škofo — katerih avtoriteta se baje ne spoštuje — da »dopuščajo« tako postopanje slovanske duhovščine. Konečni cilj slovanskih agitatorjev je neki »slaviziranje vse dežele«. No, številno pač ni treba »slavizirati« Istre, ker je itak že slovanska dežela. V političnem oziru se jo seveda hoče od zgoraj poitalijančiti in če se Slovani tega branijo, tedaj izvršujejo le svoje pravo. Smešno pa je, ako somišljeniki onih politikov, kateri so oropali papeža in dali Italiji cerkvi sovražno vladno, nakrat tako skrbje za vero in cerkveno disciplino ter so bolj škofovski nego škofje sami. Radovedni smo, kaj poreče grof Thun k temu!

K položaju. Poljski list »Słowo Polskie« ima z Dunaja poročilo, kateremu mi ne verujemo in je prijavljamo torej z skrajno rezervo. Po tem poročilu je grof Thun v svoj jezikovni zakon uvel nekaj sprememb, ki značijo koncesijo Nemcem. Tem spremembam da so pritrdili tudi »zmernejši« poslanci češki, ki bodo podpirali grofa Thuna, ko predloži zbornici ta spremenjeni načrt zakona. V čeških krogih da so jeli uvidevati, da treba ostaviti stališče stroge negacije, ker sicer bi se utegnili zgoditi, da se jezikovne navedbe odpravijo popolnoma, ako ne od grofa Thuna, pa od njegovega naslednika.

Kakor rečeno, mi ne verujemo tej vesti iz mnogih razlogov. V prvo nam »Słowo Polskie« ni verodostojen vir, ker je v zvezah z ono osamljeno trojico poljskih poslancev, ki so vedno sovražni zvezi Poljakov z Čehi; v drugo smo čuli v zadnji čas opetovano od najkompetentnejše češke strani, da so Čehi šli že do skrajne meje možnih koncesij. V tretje se nam zdi jako sumljiv rek o »zmernih« poslancih, ker se nam zdi ob sedanjih dispozicijah češkega naroda naravnost neverjetno, da bi se našel le eden poslanec med Mladočehi, ki bi se upal siliti na še večjo zmernost. Najmanje pa nam imponuje žuganje z jednostavno odpravo jezikovnih naredeb, ker vemo, da bi bil tak čin lopata za grob ali grofu Thunu, ali pa njegovemu — nasledniku.

Praška »Politika« sodi o zaključku pogajanj med obema vladama identično z nami in je povila svojo sodbo v nastopne stavke: obe vladi sti odobrili predloge grofa Thuna za slučaj, da državni zbor zopet odreče svojo službo in da se na vsaki način ohrani gospodarska skupnost. Praški list povprašuje tudi: kako se bode vladalo v Avstriji, ako postane parlament odvisen? Ali se zaustavi ustava, ali se premeni ista, ali se zgodi obojno hkratu s tem, da se deželni zborom privoli večja kompetenca ter da se ministerstvom pridodele strokovnjaki in prisledniki, izvoljeni od deželnih zborov. Pred sestankom državnega zbora stopi vlada gotovo v razgovore z voditelji strank in od uspeha teh pogovorov bode zavisno, kedaj se snide državni zbor. —

Češke stvari. »Narodni listy« javljajo, da je izvrševalni odbor svobodomiselnih strank češke izročil namestniku grofu Coudenhove spomenico, v kateri opisuje proganjanje čeških manjšin, zlasti pa onih starišev, ki pošiljajo svoje otroke v češke šole. Spomenica zahteva od državne uprave, naj da energično nastopiti proti takemu proganjanju čeških

manjšin od strani nemških večin. Namestnik je obljubil, da odredi strogo preiskavo o vseh navedenih slučajih in da poskrbi potem za pravno varstvo.

Ker so prinesli te dni razni listi vest, da so se mladočehski državni in deželni poslanci sešli na zaupen pogovor ter da so tožili radi mlačnega postopanja »Narodnih listov« nasproti klerikalnemu gibanju, izjavlja ta list, da je ta vest popolnoma izmišljena, ker se Mladočehi poslednji čas sploh niso sešli, najmanje pa po katoliškem shodu v Pragi.

Domače vesti.

Odbor pol. društva „Edinost“ bode imel svojo sejo v soboto zvečer ob 7^{1/2} uri v prostorih »Del. podp. društva«.

V Ljubljani je umrl znameniti orgljarški mojster Fran Goršič, ki je bil znan široko po domovini naši.

Šolske stvari. Vseh deset komunalnih šol v naši okolici (v Barkovljah, v Bazovici, na Katinari, na Vrdeli, na Opčini, na Proseku, v Rojanu, v sv. Križu, v Škednju in Trebečah je obiskovalo konec šolskega leta 1897/98 3177 učencev in sicer 1603 dečkov in 1574 deklic. Klasifikovanih je bilo 2207 učencev (1490 dečkov in 1417 deklic). v viši razred je bilo vpisanih 2389 učencev (1186 dečkov in 1303 deklic). V teh šolah je poučevalo 25 učiteljev, 17 učiteljic, 13 podučiteljic; veronauk delilo je 14 duhovnikov.

Povprečno bi prišlo torej nad 300 otrok na vsako šolo. To dejstvo kriči! Ako tudi abstrahujemo, da učni načrt za šole po okolici ni prirejen za mestne otroke, ako abstrahujemo od daljave do teh šol, ako abstrahujemo od goratega značaja naše okolice, ako abstrahujemo tudi od nenavadnih vremenskih, klimatičnih odnošajev v Trstu, kar vse skupaj izključuje možnost, da bi mestni otroci zahajali v šole po okolici — ako abstrahujemo od vsega navedenega, pa že gori navedena številka otrok, ki spada povprečno na vsako šolo v okolici, dovaja ad absurdum krivične zahteve magistrata, da naj bi mestni Slovenci pošiljali svoje otroke v okolico.

Pa še na nekaj ne smemo pozabiti, da so namreč na nekaterih šolah po okolici tudi laške paralelke, da torej dotični prostori in dotične učne moči niso na razpolago mestnim Slovincem. Saj to bi bilo vendar smešno, ako bi slovenski oče, ki noče pošiljati v laške šole v mestu, pošiljal svojega otroka daleč tja v okolico — v laško šolo!!

Slavnost na Proseku. Ker so v Trstu razmere take, da mnogim absolutno ni možno, da bi že jutraj odšli iz mesta, določili so predsedniki društev, da se bode odhod vršil dvakrat: jutraj in popoldne. In sicer tako, da se jutranji udeležniki slavnosti zberejo na Kontovelju do 8^{1/2}, popoldanski pa istotam do 3. ure, od koder bode skupen odhod na Prosek.

Izvemši »Del. podp. društvo«, ki odide menda že jutraj v večem številu, bodo ostala društva na predpoludanskem delu slavnosti zastopana le po deputacijah.

Opozarjamo, da se bodo člani »Del. podp. društva« shajali po 6. uri jutraj oziroma ob 1^{1/2} popoldne na miramarski cesti onkraj južnega kolodvora.

Deputacija »Sokola« z zastavo se najbrže odpelje na voze.

Doneski za možko podružnico družbe sv. Cirila in Metoda v Trstu. Razni krokarji na Proseku so nabrali 1 gld. 84 nvč.

Pri sv. Ivanu na Frdenlči priredi »Gospodarsko društvo« veliko narodno slavnost v praznjo jubileja Njeg. Veličanstva cesarja Frana Josipa I. v nedeljo dne 11. t. m. Več o priliki.

Srednjeveško. Pišejo nam: Včeraj sem opazoval, kako so trije delavci tvrde S. prevažali železno stiskalnico, tehtajočo 18 kvintalov iz ulice »delle poste«. Ob 4. uri pop. so bili za cerkvijo sv. Antona novega, a ob 11. uri pri Čozi!!

Ne vem, je li kriv gospodar, ali delavec sami na tem res srednjeveško hitrem prevažanju, vsakako pa so imeli prav oni, da ni lepo za naše mesto, a še manj koristno za delavce, ki so tožili, da ne morejo več od velikega napora!

Podpirajmo domačo obrt. Naš rojak, g. Anton Jerkič, fotograf iz Gorice, je v malo letih

napredoval nepričakovano uspešno. S prepričanjem lahko trdimo, da so njegovi izdelki umetniško dovršeni, ter se odlikujejo posebno na krasni razsvetljavi in plastiki. Na obličju je utisnjen nek prijeten izraz, povišujoči vrednost fotografije. Na njegovih slikah je videti nadalje natančno izraženo potezo in gube, kar se opaža redkokedaj na slikah. Te poteze so pa velike važnosti, ker značijo človeško starost.

Poleg harmoničnih prehodov od najvišje svetlobe na čelu do najtemnejše sence pod obradkom opaža se na Jerkičevih fotografijah natančna izvršitev. Ker je razširil svoje podjetje tudi v Trstu, se lahko vsakdo prepriča tudi sam o vrednostih njegovih izdelkov. Mi ga pa priporočamo najtopleje. Pripomniti nam je, da smo osebno obiskali njegov atelier v ulici Aequedotto št. 25 v Trstu, ki je urejen elegantno in jako okusno ter tak pristopen tudi najvišim krogom. J. K.

Brzjavni promet s Porto Rico. C. kr. poštno in brzjavno ravnateljstvo nam javlja: Brzjavke na Porto Rico so dovoljene za vse postaje (izvemši San Juan in Ponce) vendar uprava ne prevzema odgovornosti za-nje.

Ženska, ki izzliva. Včeraj zvečer okolo 10. ure je šla družba mladeničev po ulici »delle Aequedotto«. Neka ženska, ki jim je prišla nasproti, se je obrnila nenadoma do enega iz družbe ter ga jela posovati in zmerjati. Nesrečnež je poslušal nekaj časa; slednjič se mu je zdelo to preneumno ter je v jezi zamahnil po ženski, tako, da jej je ostala lepa praska na nosu. Prijatelji so ga slednjič pomirili ter spremenili žensko na zdravniško postajo.

Odisej — psevdo-baron. Policija je zaprla včeraj nekega mladeniča v gostilni Paskvala J. v starem mestu. Isti je došel 18. avgusta s Dunaja v Trst, se nastanil v »Hotel Evropa« ter se izdal za barona Ely-Pey. Bil je v dobi 30 let ter je hodil jako elegantno oblečen. Živel je gospodski, trosil na levo in desno; večkrat je bil tudi v spremstvu lepe mlade gospe.

Na razna vprašanja policijskega komisarja je priznal slednjič, da on ni baron Ely-Pey, marveč Kristijan Baslovič, fotograf iz Beleggrada. V 20. letu je odpotoval od doma v tujino, prepotoval Rumunijo in Bolgarsko, prišel v Aleksandrijo v Egipt in Kajiro. Odtod ubral je na Dunaj. Celih 13 let je romal na ta način po svetu. Ko je bil v Hall-u seznanil se je in zaljubil v neko mlado gospo, katero je zasnubil. Ona je odpotovala v Trst in on ji je sledil, kjer je vsled svojega vedenja postal sumen policiji.

Policijske vesti. Sinoči je ob poluščesti uri bil je aretiran v ulici Giulia radi pretepavanja in nevarnega pretenja proti Jakobu Briščeku: 22letni kamnosek Josip G. To je pajdaš onih dveh napadalec, katera sta bila aretovana že včeraj jutraj zavoljo ravnoistega čina.

100.000 kron in 2-krat 25.000 kron so glavni dobinki velike jubilejske razstavne loterije, kateri se izplačajo v gotovini z samo 20% odbitkom. Opozarjamo naše čitatelje, da bode prihodnje žrebanje nepreklicno dne 15. septembra.

Koledar.

Danes v četrtek 1. septembra: Egidij, opat; Verena, d. m. Jutri v petek 2. septembra: Štefan, kr.; Antonin, muč. Solneni: Lunin: Izhod ob 5. uri 12 min. Izhod ob 6. uri 40 min. Zahod " 6. " 46 " Zahod " 6. " 23 " Ta je 36. teden. Danes je 243. dan tega leta, imamo torej še 122 dni.

ZALOGA POHIŠTVA

tvrde

Alessandro Levi Minzi v Trstu.

Via Riborgo 21 in Piazza Rosario 2 (šolsko poslopje).

Zaloga pohištva in tapetarij vseh slogov lastnega izdelka. Bogato skladišče ogledal, vsakovrstnih slik, zimnic in pogrinj. Na zahtevanje ilustriran cenik zastoni in franko. Naročeno blago se stavlja na parnik, ali na železniško postajo, ne da bi za to računil stroške.

Različne vesti.

Kapital prosjaka. Med žrtvami vročine zadnjih dni v Parizu je tudi dobro znani tip, trgovec se svinčniki Liberau (beri Libó), ki je poginil vsled solnčarice. Vsi poskusi, da bi ga zopet oživel, so bili zastonj. A ko je redarstvo preiskalo njegovo obleko, našlo je v rudečem pasu na životu vsivanih 300.000 frankov v bankovcih in vrednostnih papirjih. Stari Libeau je izgledal tako siromašno in revno, da so mu gostje po kavarnah radodarno dajali miloščino, ne da bi vsprejeli ponujenih jim svinčnikov. Svinčniki so bili le preteve za prosjačenje, katero je opravljal Libeau na vsaki način mojsterski.

Krvava zaloigra v rodbini se je vršila te dni v Szegezinu. Ivan Szűcs, črevljár, našel je svojo ženo v objemu nekega krojača. V razjarjenosti je nesrečni mož pograbil nož ter ga zabodel štirikrat v prsa svojemu tekmeču, a potem je vstrelil dvakrat v ženo ter ji vrhu tega razparal z nožem prsa. Na to se je zaprl v sobo s ključem, in ko je čul, da se bližajo ljudje, je vstrelil samega sebe v usta. On in njegov tekmeč sta umrla precej, dočim se žena bori se smrtjo.

Biciklisti in medved. Medvedje se ne boje niti biciklistov. Na večer dne 15. t. m. sešla sta se dva biciklista v Ytterborgthalu na Švedskem z medvedom. Mislila sta, da kralj severnih gozdov iz strahu pred njihovima čudnima strojema takoj zabrusi pete, toda temu ni bilo tako. Ko sta se biciklista bližala medvedu, postavil se je ta na zadnje noge, pripravljen, da ju napade. Ko sta kolesarja videla to, obrnila sta kolesi in se naglo peljala nazaj, oziraje se od časa do časa na medveda, kateri je istotako tekel za njima. Dospevši k hišam, spravila sta takoj na noge lovec in pse. Toda ko so bili ti na lieu mesta, je bil medved že izven streljaja. Tudi psa ga nista mogla prijeti, ker je na svojem begu skočil v vodo, preplaval več kilometrov široko jezero in tako rešil svojo kožo.

Dr. Schweninger o Bismarcku. Po poročilih Bismarckovega osebnega zdravnika dr. Schweningerja je bil glavni vzrok smrti »železnega moža«, da so ga odpustili iz službe. Bismarck sam je baje dejal Schweningerju: »To, da sem moral odstopiti s pozorišča, je bila moja smrtna obsodba. Stari Rimljani so izvolili dobrovoljno smrt, ako niso smeli več delati za javnost, jaz pa... da bi se mogel zagnati v to svinjarijo, ki so godi zdaj v nemški politiki! Ti tepeji pokvarijo vse in nemški narod gre nasproti hudim bojem, težkim časom! Toda moja trobenta ne da več glasu od sebe, moja trobenta je — prestreljena!«

Tako je tožil umirajoči oblastnež svojemu zdravniku.

Zadnje vesti.

Gorica 1. Nadškof v Zadru, msc. dr. Raičević, je došel semkaj v obiske k knezo-nadškofu dru. Missia.

Dunaj 1. Včeraj popoldne je prišlo v neki gostilni v okraju Margaretskem do pretepa med antisemitskim poslancem Schneiderjem in nekoliko nemškimi nacijonalei. Poslanec Schneider je kričal proti nekemu učitelju glasbe: »Mi že pokažemo Schönererju!« Potem je učitelja večkrat udaril s pestjo ter mu izrul brado do krvi. Izbil mu je tudi par zob ter mu povzročil še drugih poškodb. O dogodku se je predložila oblastim ovadba.

Dunaj 1. Jeden urednik lista »Neues Wiener Journal« se je razgovarjal z francoskim poslanikom na Dunaju o okrožnici grofa Muravijeva. Poslanik se je kazal jako skleptičnega glede vprašanja o razoroženju, ter je pridejal, da nemški cesar Viljelm pač utegne biti prijatelj miru, a težko da bi privolil v permanentno razoroženje na širši podlagi. Nemški cesar smatra vojsko kakor moralno moč naroda; te sile ne odpravi nikoli. Vojska je v varstvo njegovemu prestolu in narodu nemškemu. Še resneje pa bi bilo vprašanje razoroženje za Francijo, kjer je vojska opora naroda. Francija ne more obstati brez svoje vojske.

Poslanik meni, da se vlasti udeležijo mirovnega kongresa, toda težave bode delala Anglija. Ako bi se pa na kongresu govorilo tudi o egiptovskem vprašanju, ki je najdelikatnejše mednarodno

vprašanje, tedaj se kongresa gotovo udeleži tudi Anglija. Kdo naj dobi Egipt, kdo Sueski kanal? Na kongresu bi morala Anglija z barvo na dan. Francoski poslanik je uverjen, da je okrožnica Muravjeva res pojav človekoljubja.

Carigrad 1. O namišljenih klanjih pri Mušu ni došlo angleškemu poslanstvu nikako sporočilo. Došlo je le sporočilo da se je našlo mrtvo truplo nekega mohamedana in da se je tem povodom zaprlo več Armencev. Na vsprejemanju glavarjev nemohamedanskih verskih občin povodom praznika zasedenja prestola po sultanu je obljubil isti armenskem patrijarhu, da vnovič prouči armenske zahteve.

New-York 1. Kakor javlja neki list iz Manile, je baje vodja ustašev na Filipinih, Aguinaldo, doposlal tujim vlastim proklamacijo, v kateri prosi, da se pripozna neodvisnost republike na Filipinih.

Najnovejša trgovinska vest.

New-York 31. avgusta. (Izvirni brzojav.)
Pšenica za september 68³/₈, za december 66³/₈.
Koruza za september 34⁷/₈, za december 37¹/₂.
Mast 537.

Trgovinske vesti.

Budimpešta. Pšenica za marec 837 do 838. Pšenica za september 832 do 833. Rž za september 663 do 665. Koruza za maj 1899. 448 do 449. Koruza za avgust 1898. — do —. Oves za spomlad —. Oves za september 576 do 578. Koruza: 515 do 525.

Pšenica: ponudbe dobre. Povpraševanja boljša. — Prodaja 30000 met. stot. Vreme: oblačno.

Hamburg. Santos good average za september 3225, za december 3250, za marec 33 — za maj 3350.

Havre. Kava Santos good average za avgust —, za december — frankov za 50 kg.

Praga. Surovi sladkor I. produkt, 88% Rendement franco Aussig. Mirno. Takoj 1272¹/₂ do 1275. Oktober-december 1260 do 1262¹/₂.

Dunajska borza 1. septembra 1898.

	včeraj	danes
Državni dolg v papirju	101.80	101.75
v srebru	101.60	101.55
Avstrijska renta v zlatu	121.55	121.50
v kronah	101.60	101.45
Kreditne akcije	359.75	359.75
London 10 Lsr	120.05	120.05
20 mark	11.75	11.75
Napoleoni	9.53	9.53
100 ital. lir	44.25	44.25

Spiritus sinapis compositus ALGOFON.

Jedino sredstvo proti zobobolu, revmatič. glavobolu, migreni itd.
Steklenica z navodilom stane le 20 nvč.
ter se dobiva jedino le v lekarni

PRAXMARER (Ai due Mori) Piazza grande TRST
Paziti na ponarejanja.

ZALOGA POHIŠTVA IN OGLEDAL

Rafaela Italia

TRST — Via Malcanton št. 1 — TRST

Zaloga pohištva za jedilnice, spalnice in sprejemnice, žimne in peresnice, ogledal in železnih blagajn, po cenah, da se ni bati konkurence.

Zavod za uniformiranje in civilna krojačnica

Fraňa Jiras

ulica Caserma 9 — v Trstu — ulica Caserma 9

Priporoča se

za napravo uniform in civilnih oblek.

Postrežba poštena.

Zaloga vseh vrst za uniforme po tovarniških cenah.

Pri 4 letnih časih

Barriera vecchia št. 7

Prilika za praznike in novo leto. Velika zaloga zimskih ogrinjal (šjalov) v vseh barvah po gld. 3.60 in gld. 1.20 Zbirka frštanj v raznih risanjih od 20, 30 in 37 nvč. Možke srajce bele in barvane od 90 novč. naprej. Maje iz pliša za gospe po 65, 75 novč. in več samo v prodajalnici

Pri 4 letnih časih

Barriera vecchia št. 7

Najnovejše

ovratnike in ovratnice

po ceni,

se vdobiva edino le pri

Iv. Zadnik-u

v Trstu,

na Corsu šte. 8.

Svetovna kolesa

amerikanski originali

TRIBUNE IN ARENA

odlikovana v vseh državah na kontinentu radi eleganco, točnosti in vstrajanja, prodaja se izključno le pri glavnem zastopniku

ANTONU SKERL V TRSTU,

Via S. Lazzaro št. 6, nasproti palače Salem.

NB. Navadna kolesa prodajajo se proti 2-letni garanciji, ročaj in pritikline po želji kupea.

Mehanična delavnica

za vsakovrstno popravo koles in šivalnih strojev.

CENE ZMERNE.

CENE ZMERNE.

Le 50 nvč. za 2 žrebanji

Predzadnji teden!

Glavni dobitek 1krat 100.000 Kron in 2krat 25.000 Kron

v gotovini z odbitkom 20%

Srečke jubilejne razstave
po 50 nvč.

Žrebanje: 15. septembra 1898.

Žrebanje: 22. oktobra 1898.

Priporočajo: Josip Bolaffio, Mandl & Com., Girolamo Morpurgo, Marco Nigris, Josip Zoldan, Aleksander Levi, Il Mercurio Triestino, Ignacij Neumann, Henrik Schiffmann, sinovi O. Zuculin.